Türk Kütüphaneciliği, 40, 3(2026), 585-588
Doi: 10.24146/tk.1943048

Azerbaycan Kütüphaneciliğinde Güncel Eğilimler: İki Uluslararası Etkinlikten Gözlemler ve Yansımalar

Contemporary Trends in Azerbaijani Librarianship: Observations and Reflections from Two International Events

Selçuk AYDİN*

Öz

Amaç: *Bu çalışma, 2024–2025 yıllarında Azerbaycan'da düzenlenen iki ayrı uluslararası bilimsel etkinlik kapsamında kütüphanecilik ve bilgi yönetimi alanındaki güncel gelişmeleri incelemeyi amaçlamaktadır.*

Yöntem: *Çalışma, katılımlı gözlem yöntemi ve betimleyici analiz yaklaşımına dayanmaktadır. Veriler, Bakü Devlet Üniversitesi'nde gerçekleştirilen "III. Uluslararası Gelenekten Geleceğe Bilgi ve Belge Yönetimi Sempozyumu" ile Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Merkezi Bilim Kütüphanesi'nin 100. yılına adanan uluslararası konferansta yapılan doğrudan gözlemler ve kurumsal doküman incelemeleri yoluyla elde edilmiştir.*

Bulgular: *Bulgular, dijitalleşme, yapay zekâ uygulamaları, sürdürülebilir kütüphane modelleri ve uluslararası akademik iş birliklerinin Azerbaycan kütüphaneciliğinde belirleyici eğilimler haline geldiğini göstermektedir.*

Sonuç: *Elde edilen bulgular, Azerbaycan kütüphane sisteminde teknolojik dönüşümle birlikte kurumsal ve mesleki yeniden yapılanmanın eş zamanlı olarak ilerlediğini ortaya koymaktadır.*

Özgün Değer: *Çalışma, Azerbaycan kütüphaneciliğindeki dönüşümün iki farklı uluslararası bilimsel etkinlik üzerinden katılımlı gözlem yöntemiyle bütüncül olarak ele alınması bakımından özgün bir katkı sunmaktadır.*

Anahtar Kelimeler: *Azerbaycan; kütüphanecilik; bilgi yönetimi; dijital dönüşüm; yapay zekâ.*

* İstanbul Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: selcukaydin@istanbul.edu.tr
İstanbul University, Department of Information and Document Management , İstanbul, Türkiye. E-mail: selcukaydin@istanbul.edu.tr

Geliş Tarihi - *Received: 03.05.2026*; Kabul Tarihi - *Accepted: 14.09.2026*; Yayımlanma Tarihi - *Published: 30.09.2026*

Abstract

Aim: *This study aims to examine current developments in librarianship and information management based on participatory observations conducted during two international scientific events held in Azerbaijan between 2024 and 2025.*
Method: *The study is grounded in participatory observation and a descriptive analytical approach. Data were collected through direct observations at the "III. International Symposium on Information and Document Management: From Tradition to Future" held at Baku State University, as well as at an international conference dedicated to the 100th anniversary of the Central Scientific Library of the Azerbaijan National Academy of Sciences. Institutional documents and official sources were also used as supplementary data.*
Findings: *The findings indicate that digital transformation, artificial intelligence applications, sustainable library models, and international academic collaboration have become defining trends in Azerbaijani librarianship.*
Conclusion: *The results demonstrate that technological transformation in the Azerbaijani library system is occurring alongside simultaneous institutional and professional restructuring.*
Originality: *This study offers an original contribution by providing a holistic analysis of the transformation of Azerbaijani librarianship through participatory observation across two international scientific events.*

Keywords: *Azerbaijan; Librarianship; information management; digital transformation; artificial intelligence.*

Giriş

Kütüphanecilik ve bilgi yönetimi alanında yaşanan değişim ve dönüşümler, giderek artan biçimde uluslararası iş birliği ağları ve mesleki etkinlikler üzerinden şekillenmektedir. Bu bağlamda farklı ülkelerde gerçekleştirilen bilimsel toplantılar, söz konusu dönüşümün yerinde gözlemlenmesi açısından önemli akademik fırsatlar sunmaktadır. 2024 ve 2025 yıllarında Azerbaycan'da düzenlenen kütüphanecilik temalı bilimsel toplantılar, ülkenin bu alandaki köklü tarihsel birikimini ve güncel yönelimlerini anlamaya imkân vermiş; aynı zamanda kütüphaneler ve bilgi merkezlerindeki dönüşüm süreçlerinin doğrudan gözlemlenmesine de olanak sağlamıştır.

Uluslararası Sempozyum Deneyimi: Bakü Devlet Üniversitesi

Azerbaycan kütüphaneciliğine ilişkin ilk doğrudan temas ve gözlemlerim, 28–29 Kasım 2024 tarihleri arasında Bakü Devlet Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen "İnformasiya Menecmenti və Davamlı İnkişaf" temalı "III. Uluslararası Gelenekten Geleceğe Bilgi ve Belge Yönetimi Sempozyumu" kapsamında gerçekleşmiştir. Bartın Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Çankırı Karatekin Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ve Kastamonu Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü iş birliğiyle başlatılan ve ilki Bartın Üniversitesi'nde, ikincisi Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde gerçekleştirilen "Uluslararası Gelenekten Geleceğe Bilgi ve Belge Yönetimi Sempozyumu"nun üçüncüsü olan bu yılki sempozyum "Yaşıl Dünya Naminə Həmrəylik İli" çerçevesinde 28–29 Kasım 2024 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Sempozyumun açılış oturumunda Bakü Devlet Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Elçin Babayev'in yanı sıra Türkiye ve Azerbaycan'dan çeşitli üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Başkanları yer almış, ardından gerçekleştirilen oturumlarda "yeşil kütüphane" ve "kütüphanelerde sürdürülebilirlik" kavramları teorik ve uygulamalı yönleriyle ele alındı. Sempozyumun devam oturumlarında bilgi kaynakları, arşiv ve müze çalışmaları ile kütüphane kültürü, yapay zekâ uygulamaları, dijital kütüphane sistemleri, bilgi politikaları, açık erişim, kültürel mirasın dijitalleştirilmesi ve kullanıcı odaklı bilgi hizmetleri gibi güncel konular tartışılmıştır. Bu kapsamlı akademik içerik, Azerbaycan'daki kütüphanecilik yaklaşımının hem geleneksel bilgi birikimi hem de çağdaş bilgi teknolojileri ile uyumlu bir biçimde geliştiğini göstermektedir.

Sempozyuma ev sahipliği yapan Bakü Devlet Üniversitesi Kütüphanecilik-Enformasyon Fakültesi, Azerbaycan'da kütüphanecilik, bilgi ve belge yönetimi ile yayıncılık alanlarında eğitim veren temel ve öncü akademik kurum olarak öne çıkmaktadır. 1947 yılında kurulan ve 1962'de bağımsız fakülte statüsüne kavuşan kurum, tarihsel gelişimi boyunca hem ulusal hem de bölgesel anlamda nitelikli insan kaynağı yetiştirmektedir. Günümüzde lisans ve lisansüstü düzeyde kütüphanecilik, bibliyografya, kitap bilimi ve yayıncılık alanlarında eğitim veren fakülte, bilgi ve iletişim teknolojilerinin artan rolüne uygun olarak müfredatını dijitalleşme, bilgi erişim sistemleri ve elektronik kaynak yönetimi gibi güncel alanlarla zenginleştirmiştir. 2003 yılında gerçekleştirilen yapısal dönüşüm ve Bologna Süreci'ne uyum çerçevesinde yapılan düzenlemeler, fakültenin uluslararası akademik standartlarla bütünleşmesini sağlamış; bu yönüyle kurum, Azerbaycan'da kütüphanecilik eğitiminin kurumsal gelişimini temsil eden önemli bir merkez niteliği kazanmıştır (Bakü Devlet Üniversitesi, t.y.). Sempozyum sırasında tanıma fırsatı bulduğum ve bilgi aldığım bölümdeki eğitim süreci klasik kütüphanecilik birikiminin bilgi teknolojileri, dijital arşivleme, elektronik kaynak yönetimi ve bilgi erişim sistemleri gibi çağdaş alanlarla güçlü biçimde bütünleştiğini gösteriyordu. Müfredatta yer alan ders çeşitliliği, öğrencilerin hem geleneksel mesleki becerileri hem de güncel dijital yetkinlikleri birlikte kazanmasına imkân tanımaktaydı. Özellikle lisansüstü düzeyde bibliyografya, sınıflandırma, bilgi organizasyonu ve belge işleme süreçlerine yönelik derslerin ileri teknik içeriklerle desteklenmesi, eğitimin giderek daha analitik ve uzmanlaşmaya dayalı bir yapıya dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Otomasyon sistemleri ve dijital kütüphane uygulamalarına verilen önem ise programların uluslararası bilgi ve belge yönetimi eğilimleriyle uyumlu bir çizgide geliştiğini göstermektedir

Uluslararası Konferans Deneyimi: AMEA Merkezi Bilim Kütüphanesi

Azerbaycan kütüphaneciliği ile ikinci akademik temasım ise 21-22 Kasım 2025 tarihinde Azerbaycan Milli İlimler Akademisi (AMEA) bünyesinde yer alan Merkezi Bilim Kütüphanesi'nde (MEK) gerçekleştirilen "Rəqəmsal dövrdə kitabxana-informasiya fəaliyyətində innovasiyalar: ənənəvi və elektron mənbələrin yaradılması və istifadəsi" konulu uluslararası bilimsel konferans vesilesiyle gerçekleşmiştir. 1925 yılında Azerbaycan Araştırma ve Tetkik Cemiyeti'nin kararıyla, Kütüphane-Bibliyografya Bürosu olarak kurulan (Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, 2025), MEK'in 100. kuruluş yıl dönümüne ithaf edilen bu konferans, Azerbaycan'ın kütüphane ve bilgi yönetimi alanındaki kurumsal birikimini ve uluslararası görünürlüğünü ortaya koyması açısından önemli bir organizasyon idi.

Türkiye'nin de dahil olduğu Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Polonya, Belarus ve Rusya gibi 7 ülkeden 38 kurumun katılım sağladığı bu bilimsel etkinlik (Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, 2025), geleneksel ve elektronik bilgi kaynaklarının üretimi, kullanımı ve dijital çağda kütüphane hizmetlerinin dönüşümü ve yapay zeka üzerine yoğunlaşmış; "yapay zekâ: sorunlar ve perspektifler", "dijital bilgi ortamında Akademik kütüphaneler", "Kütüphane faaliyetlerinin güncel durumu: uluslararası ve yerel deneyimler" ve "Türk devletlerinde millî-kültürel mirasın korunmasında kütüphanelerin rolü" başlıklı oturumlar gerçekleştirilmiştir Bu bağlamda konferans, Azerbaycan kütüphaneciliğinin hem kurumsal sürekliliğini hem de uluslararası akademik iş birliği kapasitesini yerinde gözlemleme imkânı sunan ikinci önemli mesleki deneyimimi oluşturmuştur.

Sonuç

Bu çalışma kapsamında ele alınan iki uluslararası etkinlik, Azerbaycan kütüphanecilik ve bilgi yönetimi alanında dijital dönüşüm, yapay zekâ uygulamaları ve sürdürülebilirlik ekseninde belirgin bir dönüşüm yaşandığına işaret etmektedir. Söz konusu dönüşüm, kurumsal ve mesleki anlamda yeni bir yapılanma sürecine girilmekte olduğunu işaret etmektedir.

Bununla birlikte uluslararası katılımlar, Azerbaycan kütüphanelerinin bilgi ve belge yönetimi alanında bölgesel ve küresel bir etkileşim ağına açık olduğunu göstermektedir. Bu durum, kütüphanelerin kültürel diplomasi ve uluslararası iş birliği süreçlerinin ana aktörleri haline geldiğini ortaya koymaktadır.

Kaynakça

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası. (2025). *Mərkəzi Elmi Kitabxananın 100 illik yubileyinə həsr olunmuş beynəlxalq elmi konfrans keçirilib*. https://science.gov.az/az/news/open/34164

Bakü Devlet Üniversitesi. (t.y.). Kitabxanaçılıq-informasiya fakültəsi haqqında. http://libinfo.bsu.edu.az/az/content/_faklt_haqqinda__342